

KOHTI OPETUSHARJOITTELUA: LUOKKA SOSIAALISENA JA EMOTIONAALISENA KASVUYMPÄRISTÖNÄ

OKLA1019 OPPIMINEN JA OHJAUS 2:
PEDAGOGIIKKA KAIKKIEN KOULUSSA

MERJA KUOSMANEN, YLIOPISTONOPETTAJA, OPETTAJANKOULUTUSLAITOS,
JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO, 2.9.2026

**“DON'T WORRY ABOUT
FAILURES, WORRY ABOUT
THE CHANCES YOU MISS
WHEN YOU DON'T EVEN TRY.”**

JACK CANFIELD
AUTHOR AND MOTIVATIONAL SPEAKER

MITKÄ OMAT TUNNETILAT OPETUSHARJOITTELUN ALKAESSA?

MIKÄ JÄNNITTÄÄ, INNOSTAA, HUOLETTAA?

MONINAISET KASVUYMPÄRISTÖT

- Fyysinen (tilat, välineet)
- Psyykkinen ja sosiaalinen (toiminta, sosiaaliset suhteet, ilmapiiri ja vuorovaikutus)
- ”Lapsella, oppilaalla ja opiskelijalla on oikeus kasvaa psyykkisesti turvallisessa ympäristössä. Psyykkisesti turvallinen ympäristö mahdollistaa lapsen ja oppilaan kielteistenkin tunteiden ilmaisun sekä mahdollisuuden saada luotettavalta ja turvalliselta aikuiselta apua.” OPH

VUOROVAIKUTUS

Vuorovaikutus on aikaan ja paikkaan liittyvää yksilön tai ryhmän välistä sosiaalista toimintaa erilaisissa ympäristöissä (Lehtinen, Vauras, Lerkkanen 2016).

Vuorovaikutus lähtee kohtaamisesta. **Kohtaamisilla on suuri merkitys.**

Ihmisen perustarpeita on tulla nähdyksi, kuulluksi, ymmärretyksi sekä hyväksytyksi sellaisena kuin on= subjektiivinen hyvinvointi

Kouluympäristön täytyy tukea näiden perustarpeiden toteutumista.

Oppiminen on tänä päivänä yksilöllistä, ja samalla hyvin vuorovaikutteista. Opetussuunnitelmien perusteiden oppimiskäsitys on sosio-konstruktivistinen. Opitaan entistä enemmän yhdessä, tietoa rakennetaan yhdessä, enemmän ratkaisee kuinka opimme kuin mitä opimme. Opettajan kehitettävä enemmän vuorovaikutteisia tapoja oppia. Pääosa oppimisen arvioinnista tulee olla formatiivista. Formatiiivinen oppimisen arviointi edellyttää vuorovaikutusosaamista.

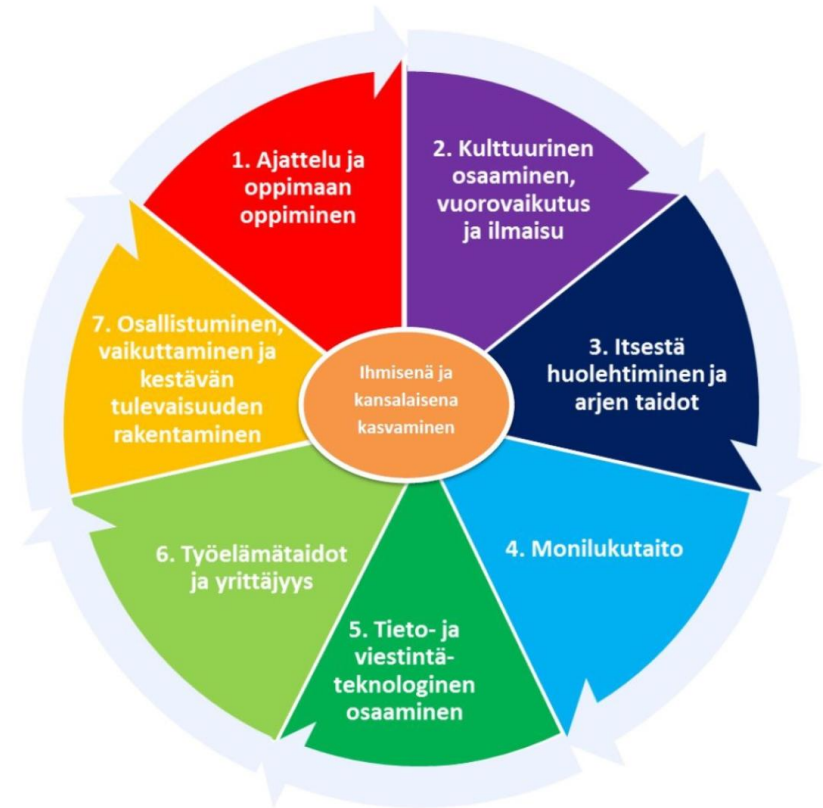
KASVUYMPÄRISTÖN MERKITYS

- Perhe on tärkein sosiaalinen, tiedollinen ja emotionaalinen viiteryhmä, joka toimii lapsen kokemusten välittäjänä ja suodattajana varhaislapsuudessa (Nurmi, Ahonen, Lyytinen, Lyytinen, Pulkkinen & Ruoppila 2006, 64).
- Tavoitteena ei kuitenkaan ole täysin riskitön kasvuympäristö, sillä voidakseen kehittää selviytymistaitojaan lapsen tulee kohdata myös vaikeuksia. (Nurmi 2006)
- Eri tekijöiden yhteisvaikutuksesta syntyy suojaavia prosesseja, jotka vahvistavat lapsen itseluottamusta ja auttavat häntä käsittelemään vaikeita tilanteita jatkossakin. (Nurmi ym. 2006, 66.) **Keskilapsuudessa kotiympäristön lisäksi tärkeäksi muodostuu koulu.** Kodin ilmapiiri ja vanhempien suhtautuminen lapseen heijastuvat lapsen koulutyössä, käyttäytymisessä, moraalisessa kehityksessä, tovereiden valinnassa sekä vapaa-ajan sisällöissä.
- **Sosiaalisessa kasvuympäristössä opitaan elämässä tarvittavia taitoja ja elämänhallintaa.**

LAAJA-ALAISEN OSAAMISEN TAVOITTEENA KEHITTÄÄ ELÄMÄNHALLINTATAITOJA

- tiedot
- taidot
- arvot
- asenteet
- tahto

3.1 Tavoitteena laaja-alainen osaaminen

OPETUSHALLITUS
UTBILDNINGSTYRELSEN

TURVALLINEN KASVUYMPÄRISTÖ LUO HYVINVOINTIA

Jokaisella on perustuslain (731/1999, PL) 16.1 §:n nojalla oikeus saada maksutonta perusopetusta. Sisältää useita oikeuksia, esim. **oikeus turvalliseen kasvuympäristöön**.

Laadukas opetuksen sisältö, tarvittava yksilöllinen tuki sekä työrauha (kiusaamattomuus).

Oppimisympäristön turvallisuus voidaan jakaa neljään eri ulottuvuuteen. Näitä ovat fyysinen (tilat, piha-alueet, välineet jne.), psyykinen (psyykkiset ja emotionaaliset tekijät; oppimisympäristön ilmapiiri, asenteet jne.), pedagoginen (opetus ja oppimisen ohjaus ops:n mukaan, pätevät opettajat jne.) ja sosiaalinen turvallisuus (kommunikointi ja vuorovaikutus kouluympäristössä sekä koko toimintakulttuuri).

Hyvinvoinnin osatekijöitä:

Merkityksellisyys Koherenssin tunteen kolme osatekijää ovat 1) ymmärrettävyys (comprehensibility) eli kognitiivinen puoli, 2) hallittavuus (manageability) eli välineellinen puoli ja 3) mielekkyys (meaningfulness) eli motivationaalinen puoli.

Volanen, Salla-Maarit (2011): Sense of coherence. Determinants and Consequences. Helsingin yliopisto

Oppimismotivaation syntymisen ja ylläpidon elementtejä:

Ryanin ja Decin itseohjautuvuusteorian mukaan sisäisen motivaation perustana on kolme psykologista perustarvetta: **omaehtoisuus, kyvykkyys ja yhteisöllisyys**. Nämä perustarpeet ovat myös ihmisen hyvinvoinnin perusta.

MIKÄ HEIKENTÄÄ EMOTIONAALISTA HYVINVOINTIA LUOKKAHUONEESSA

- Epätasa-arvoinen kohtelu (Lapsia on kohdeltava tasa-arvoisesti yksilöinä PL 6.3 §:n mukaisesti.)
 - Virhekeskeinen ilmapiiri - Opettajalla, aikuisella aina vastuu
 - Motivaatiotaso laskee, hyvinvointi laskee, kun opettaja korostaa suorittamista, vertailee jne. (Deci & Ryan 1985)
 - Opettaja on välinpitämätön tai vähättelevä, ei kiinnostu lapsesta/ryhmästä
-
- kokemus ”olen tärkeä” ei täyty

POHDI JA KESKUSTELE:

MIKÄ HEIKENTÄÄ MIELESTÄSI/KOKEMUSTESI PERUSTEELLA EMOTIONAALISTA HYVINVOINTIA LUOKASSA?

KEINOJA LISÄTÄ HYVINVOINTIA, MYÖNTEISTÄ VUOROVAIKUTUSTA LUOKKAHUONEESSA

1. Panosta kohtaamiseen, tutustumiseen. Tuttuus lisää turvallisuutta. Lisää rohkeutta olla oma itsensä.
 2. Ryhmytymiseen aikaa ja monimenetelmällisyyttä
 3. Arvosta monimuotoisuutta, sanallista myönteisesti ääneen.
 4. Avaa kaiken ikäisille lapsille ja nuorille omaa pedagogiikkaasi, arviointikäytänteitä. (lisää tasa-arvon kokemusta)
 5. Panosta oppimisen arvioinnin yksilöllisiin menetelmiin (esim. perusteiden mukaan lapsilla on oikeus saada erilaisia tapoja osoittaa osaamistaan)
-
6. Kiusaamiseen nollatoleranssi. Oma esimerkki valtavan merkityksellinen.
 7. Panosta sensitiivisen ilmapiirin muodostamiseen.
 8. Kuuntele lasta aidosti. Pidä aina lupaukset, älä koskaan lupaa turhia.
 9. ”Koko kylä kasvattaa”. Ota huoltajat ja perheet mukaan myös vapaamuotoisempaan koulutoimintaan. Välttämisen tunne lisää turvaa, myönteistä suhtautumista itseä ja muita kohtaan. Olen tärkeä- voin olla ulospäin myönteinen.

SOSIAALISET VUOROVAIKUTUSSUHTEET LUOKKAHUONEESSA

Koulupäivä vie suuren osan lapsen ja nuoren ajankäytöstä. Koulutovereita ja opettajia nähdään monesti suuremman ajan kuin omaa perhettä arkipäivinä.

Päivät ovat täynnä vaihtuvia tilanteita ja monenmoisia kohtaamisia. Emmekä voi valita itse, keitä kohtaamme, mutta kaikkien kanssa on tultava toimeen. Ei ole siis ihme, että kaikki kohtaamiset eivät aina ole positiivisia. Tärkeintä on se, kuinka myös ristiriitoihin keksimme myönteiset ratkaisumallit. Koulun aikuisten velvollisuus on toimia jokaisen yksilön tukena näissä tilanteissa, koska taidot ovat hyvin heterogeeniset.

Vuorovaikutustaidot ovat keskeisemmät elämäntaidot, joita harjoitellaan jatkuvasti. (toisen huomiointi, kuuntelutaidot, kommunikointi jne.)

Ihminen tarvitsee hyvinvointakseen tunnetta, että kuuluu joukkoon. Luokan aikuisen ja aikuisten velvollisuus on huolehtia, että kaikki saavat tämän kokemuksen.

[Vuorovaikutus | Opetushallitus \(oph.fi\)](https://oph.fi)

HAASTEITA OPETTAJA-OPPILAS KOHTAAMISESSA

- Kuinka minulla riittää aika ottaa kaikki oppijat huomioon päivän aikana?
- Mitä, jos henkilökemiat ei toimikaan?

POHDI TILANTEITA JA KEINOJA.

Esim. Lisään oppijalähtöisyyttä ja toiminnallisuutta opetukseeni, käytän monipuolisia opetusmenetelmiä. Näin opettajana kykenen paremmin tutustumaan yksilöihin toiminnan lomassa, ottamaan kontaktia, juttelemaan aidosti. Pois siis enenevässä määrin perinteisestä frontaaliopetuksesta.

HAASTEITA OPISKELIJA-OHJAAVA OPETTAJA KOHTAAMISESSA

Haasteita:

- Miksi ohjaavalla opettajalla on aina kiire?

Koen, etten saa riittävästi palautetta opettajuutesi kehittymisen tueksi.

- Miten uskallan ottaa asiat puheeksi?
-

POHDI TILANTEITA JA KEINOJA.

HAASTEITA OPISKELIJA-OPISKELIJA KOHTAAMISESSA

HAASTEITA:

YHTEISOPETTAJUUSSUUNNITTELU SEKÄ YHTEISOPETUS EI SUJU

POHDI TILANTEITA, SYITÄ JA RATKAISUKEINOJA.

KOHTAAMINEN

- Lapset kertovat omasta itsestään - kun aihe on tuttu tai koskettaa itseä, se kiinnostaa
- Toiminnan kautta kohtaaminen parasta tutustumista ja myönteisen ilmapiirin luomista
- Opettaja heittää itsensä rohkeasti likoon – mallioppiminen
- Opettaja jakaa itsestään jotakin – esim. ”kyselypenkki”

HYVÄ OPETUSHARJOITTELU MAHDOLLISTUU PARHAITEN, KUN

- Olet oma itsesi niin lasten kuin kollegoiden kohtaamisessa
- Ole avoin – muista ettei ”tyhmiä kysymyksiä” ole olemassa ja muista, että ”puheeksi ottaminen” kaikessa on tärkeää
- Luota itseesi –sinä osaat ja opit!
- Tee hyvä suunnitelma (ajoitus vs.työmäärä)
- Tee valmistelutyöt ajoissa
- Muista, että usein vähempi sisältö auttaa kiireettömän, vuorovaikutteisen oppimisympäristön luomisessa
- Yhteisopettajuudessa on voimaa, yhdessä olemme enemmän
- Käytä luovuuttasi - Muista, että nyt sinulla on turvallinen ja ohjattu ympäristö myös kokeilla jotakin uutta
- Älä pelkää työmäärää – sinä selviät!
- Muista vahvuuskeskeisyys
- Oppimisen arviointi koko oppimisprosessin ajan – formatiivinen arviointi korostuu!

JOKAINEN OPETTAJAPERSOONA ON YHTÄ TÄRKEÄ - MINÄ OPETTAJA

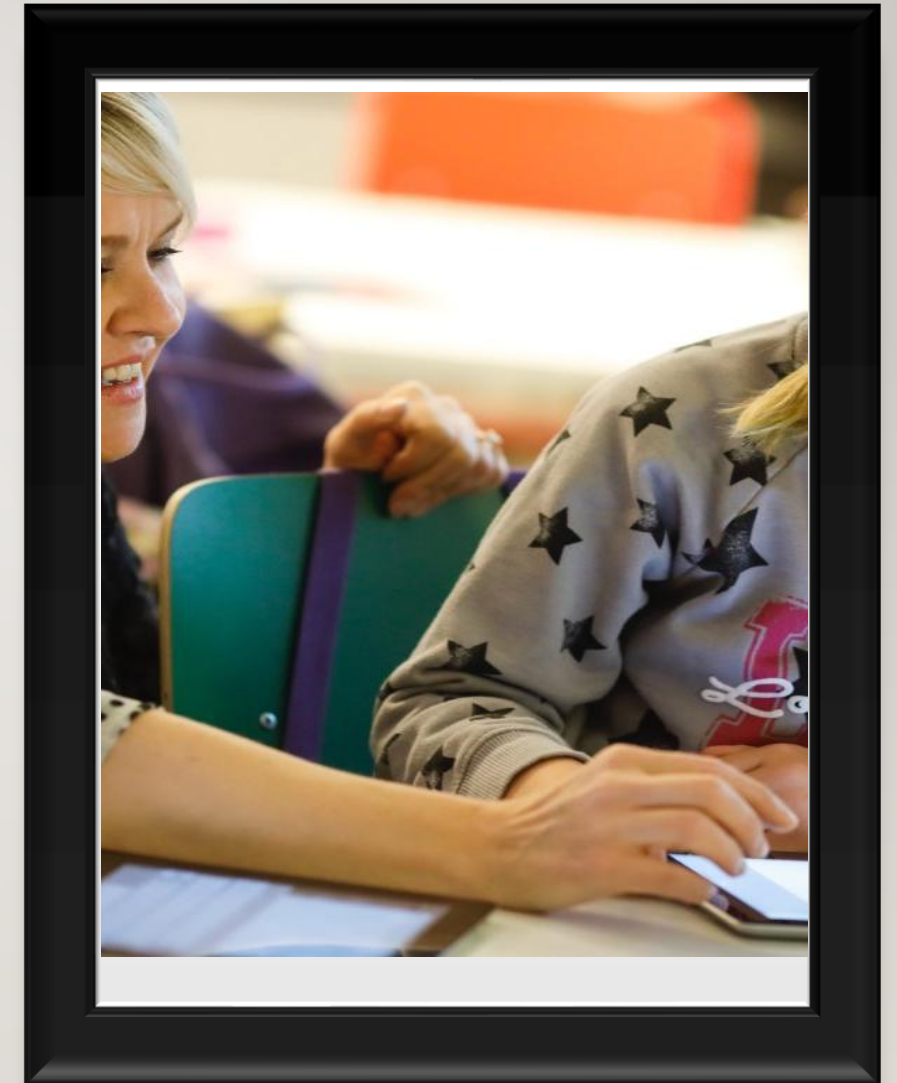
Oma opettajuus

Mistä lähden liikkeelle?

Mitkä ovat omat harjoittelutavoitteeni?

**Luota itseesi ja vahvuksiisi, luota yhdessä
oppimiseen ja tekemiseen!**

*VINKKI: pidä päivittäin edes pienimuotoisesti päiväkirjaa. Auttaa
sinua opettajuuden portfolion, Propen työstämisessä*

10 ”Koota” kannattaa

KIINNOSTU
KESKUSTELE
KOHTAA
KUUNTELE
KUNNIOITA
KIRJAA
KEHITÄ
KESTÄ
KANNUSTA
KASVA

TÄRKEÄ LÄHTÖKOHTA: TUTUSTU OPPILAIISIIN, OLE OMA ITSESI – SINÄ RIITÄT!

- Luokkakartta – piirrä (välitön nimien opettelu koululuokassa edesauttaa myönteistä kohtaamista ja kommunikointia)
- Osallistu - ole läsnä mahdollisimman paljon
- Juttele - oppilaantuntemus kasvaa
- Havainnoi - pidä päiväkirjaa
- Kirjaa - ajatuksia, ideoita (eri opettajien opetusmenetelmiä jne.)
- Ole oma itsesi
- Ota puheeksi
- Kokeile rohkeasti – yhdessä lasten kanssa
- Tavoitteet vs. oppimisen arviointi
- Oppimisen arviointi kulkee mukana kaikessa (formatiivinen, oppimista edistävä arviointi on pääosa perusopetuksen oppimisen arviointia)

OPETTAJAN EETTISET PERIAATTEET VS. VASTUUT JA VAPAUDET AINA HYVÄ KERRATA

- OAJ, Eettiset periaatteet:
- <https://drive.google.com/file/d/1r4wH-0CGMIQybJOd--AEN0zIELnj3I0e/view?usp=drivesdk>

ITSE- JA VERTAISREFLEKTION TUEKSI

Vertaispalaute

Vahvuuskeskeistaitsearviointia

KONKREETTEJA MENETELMIÄ JA MATERIAALEJA

- Ben Furman-muksuoppi
- Kaisa Varis –Vahvuusvaris
- Mieli ry.Vahvuuskortit
- Leikkipedagogiikan hyödyntäminen
- Oppijälähtöisyys – kun lapset ja nuoret saavat aidosti vaikuttaa, sitoutuvat oppimiseen, syntyy oppimisen omistajuus. Vaikuttaa myönteisesti kouluviihtyvyyteen.

TUNNETAITOKÄSI

- Pysähdy
- Etsi
- Kunnioita
- Neuvottele
- Pistä töpinäksi

Lähde: Tunnetaidot opetustyössä, Lahtinen ja Rantanen, 2019, PS-Kustannus

ARKIHAASTE

Open vahvuustaulu

Tässä onnistuin:

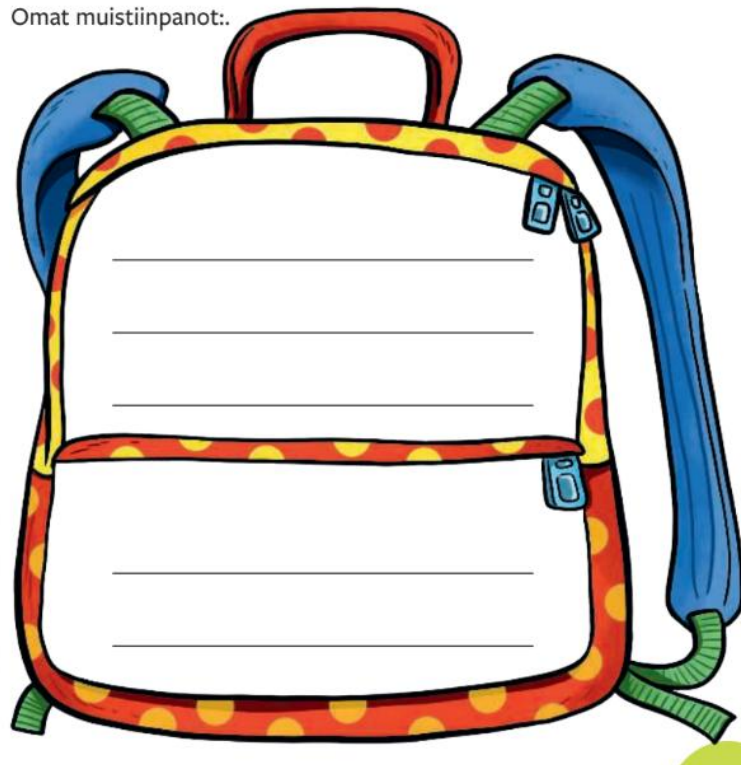
Tässä onnistuimme lasten kanssa:

Kannustava kehu itselleni:

Tässä haluaisin kehittyä:

Hyödynnä vahvuustauluideaa myös lasten kanssa!

Omat muistiinpanot:

- OPPIVA YHTEISÖ KEHITTÄÄ YHDESSÄ.

- ON TÄRKEÄÄ REFLEKTOIDA JATKUVASTI, OMALLA MIELEKKÄÄLLÄ TAVALLA, OMAA KASVATUS- JA OPETUSTYÖTÄÄN.

- ON TÄRKEÄÄ MUISTAA ANTAA ITSELLEEN JA YHTEISÖLLE KANNUSTAVAA, MYÖNTEISTÄ PALAUTETTA.

- OMAT JA TOISTEN KEHUT LUO POSITIIVISTA, SENSITIIVISTÄ ILMAPIIRIÄ JA VALLITSEVA TOIMINTAKULTTUURI PEILAUTUU SUORAAN LAPSISSA.

PIDÄ OMAA "OPEN TAI TYÖTIIMIN PÄIVÄKIRJAA" ERITYISESTI ONNISTUMISISTA JA KEHITYSHAASTEISTA. MUISTA ANTAA ITSELLESI "ROIMAT KEHUT" TÄRKEÄSSÄ, VASTUULLISESSA TYÖSSÄSI.

LISÄÄ VIELÄ LISTAAN: "KANNUSTAVA KEHU KOLLEGALLE"

VOPA-TOIMINTAMALLI TUKEE OPETTAJAN VUOROVAIKUTUSOSAAMISTA

- Opetusvuorovaikutuksen osatekijät apuna (VOPA)

ANTOISAA
HARJOITTELUJAKSOA
KAIKILLE!

Kun innostun niin onnistun,

Kun onnistun niin innostun!

Toivottaa Merja Kuosmanen

LÄHTEET

-
- Lehtinen, E., Vauras, M., & Lerkkanen, M.-K. (2016). *Kasvatuspsykologia* (3. uud. p.). PS-kustannus.
 - Nurmi, J.-E., Ahonen, T., Lyytinen, H., Lyytinen, P., Pulkkinen, L., & Ruoppila, I. (2006). *Ihmissen psykologinen kehitys*. WSOY.
 - Suomen perustuslaki 731/1999. (1999). *Finlex*. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1999/19990731>
 - Volanen, S.-M. (2011). *Sense of coherence: Determinants and consequences* (Väitöskirja). Helsingin yliopisto.
 - Ryan, R. M., & Deci, E. L. (2000). Self-determination theory and the facilitation of intrinsic motivation, social development, and well-being. *American Psychologist*, 55(1), 68–78.
 - Opetushallitus. (2016). *Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014* (päivitykset 2016). Opetushallitus. <https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/perusopetuksen-opetussuunnitelman-perusteet>
 - **OAJ.** (n.d.). **Eettiset periaatteet**. <https://drive.google.com/file/d/1r4wH-0CGMIQybJOd--AEN0zLELnj3l0e/view?usp=drivesdk>
 - Furman, B. *Muksuoppi*. Ratkes / Ben Furman. <https://www.muksuoppi.fi>
 - Varis, K. *Vahvuusvaris*. <https://www.vahvuusvaris.fi>
 - Mieli ry. *Vahvuuskortit*. Mieli ry. <https://mieli.fi/materiaalit/vahvuuskortit>
 - Tunnetaidot opetustyössä, Lahtinen ja Rantanen, 2019, PS-Kustannus
 - Eskariretki, opettajan opas. Berg, Kuosmanen, Marin. 2024 Otava
 - Pöysä, S., Pakarinen, E., Ketonen, L., Lehesvuori, S., & Lerkkanen, M.-K. (2021). *Vuorovaikutus osana opettajan arviointiosaamista (VOPA) – toimintamallin vaihteelliset kuvaukset*. Jyväskylän yliopisto, Opettajankoulutuslaitos.